

Column

Sociaal professioneel werk in crisistijd

Toby Witte

De coronacrisis heeft ons allen verrast en heeft verregaande gevolgen voor ons dagelijks leven, ook voor het functioneren als sociaal professional. Daar sta je dan, wat moet je doen? Wat kan je doen nu face-to-face contact, een bezoekje lastiger is geworden en een warme hand voorlopig uitgesloten is? Hoe te handelen in een anderhalve meter-maatschappij? Het 'warme' menselijke contact is immers per definitie één van de kernen van het sociaal professioneel werk. Dat kan geen enkele computer of app vervangen. Het is de vraag of technologische oplossingen ook 'de' oplossingen kunnen zijn voor het enorme vraagstuk waarvoor we nu staan. Armoede, eenzaamheid en bestaansonzekerheid slaan toe. Vooral kwetsbare groepen voelen de gevolgen van de corona-uitbraak het hardst. Het schreeuwt om sociaal handelen.

Bij sommige mensen is het eten op. Voedselbanken kunnen de aanvragen voor voedselpakketten nauwelijks aan. Kinderen hele dagen thuis – niet naar school - geeft in sommige gezinnen spanningen. De irritaties lopen op evenals schulden door betalingsachterstanden. Het aantal aanvragen voor bijstandsuitkeringen groeit explosief. Hoewel het coronavirus geen onderscheid maakt tussen mensen neemt de ongelijkheid gestaag toe, want het risico op bestaansonzekerheid neemt toe naar mate iemand niet of nauwelijks beschikt over een sociaal netwerk. Een netwerk dat kan helpen de eenzaamheid te doorbreken en je te motiveren om niet bij de pakken neer te gaan zitten. Voor welgestelde en hoger opgeleide mensen ligt dit doorgaans anders dan bij mensen in een zwakke sociale situatie.

Risicosamenleving en crisismangement

Veiligheid staat voorop, volkomen begrijpelijk. Gelukkig steken toch dagelijks veel sociaal professionals met alle persoonlijke gevaren van dien hun nek uit voor kwetsbare groepen in onze huidige risicosamenleving. We worden door het coronavirus wel met de neus op de feiten gedrukt. We zijn als samenleving kwetsbaarder dan we ooit hebben gedacht, ons zou niets kunnen overkomen. Mooi niet! Die gedachte van maatschappelijke onschendbaarheid is dus een enorme misvatting. Met zo goed als alles is in onze modern geoutilleerde samenleving tot bijna in detail rekening gehouden – don't worry, be happy - behalve met een virusuitbraak. Er hebben de afgelopen jaren vele studies over crisismangement het licht gezien. Wie een blik werpt in deze publicaties ziet dat het over integrale veiligheid, sociale en fysieke (on)veiligheid, criminaliteit, vreemdelingenbeleid, drugs, terrorisme en rampen gaat zoals ingestorte balkons, gasexplosies, ontvoeringen, stroomstoringen, branden enzovoort maar absoluut niet over een viruspandemie. Daar hebben we klaarblijkelijk niet of nauwelijks rekening meegehouden. Ook in het zeer recent verschenen boek van Roel Bekker, Dat had niet zo

gemoeten. Fouten en falen van de overheid onder het vergrootglas, een 98-tal uiteenlopende casussen zijn geanalyseerd uit de afgelopen jaren. Met uitzondering van een uiterst summier behandelde Mexicaanse griep komen in het desbetreffende boek geen virusuitbraken ter sprake en hoe daarmee om te gaan. Duidelijk is dat de wereldwijde uitbraak van corona veiligheidsdeskundigen en crisismanagers de komende tijd voorlopig bezig zal houden, ook na afloop. Studenten integrale veiligheidskunde kunnen zich gaan storten op een nieuw (afstudeer)onderwerp van jewelste.

Herwaardering

Voor sociaal professionals en opleidingen voor sociaal werk geldt hetzelfde. Zij zullen hoe dan ook systematisch moeten reflecteren wat het vak, het beroep en de werkwijze in crisistijd, waarin mensen massaal geïsoleerd raken, werkloos worden, maatschappelijke ongelijkheid groeit en sociale samenhang begint te wankelen, kunnen bijdragen aan het behoud en bevorderen van het sociaal kapitaal in de samenleving. Vooral de vraag: hoe dit methodisch op- en aan te pakken. We zien momenteel gelukkig veel ondernemende creativiteit ontstaan, maar het zijn noodverbandjes en pleisters. Klip en klaar is dat sociaal professionals in de aanpak en bestrijding van de dreigende maatschappelijke ontwrichting onmisbaar zijn. Jarenlang is op het werk bezuinigd en nu met een schraal budget en mager salaris zijn het de helden van ons land. Herwaardering en heroriëntering van het sociaal professional werk is dan ook op zijn plaats en broodnodig.

Toby Witte is lector Maatschappelijke Zorg en Sociaal Beleid bij Kenniscentrum Talentontwikkeling en medetrekker van de Werkplaats Sociaal Domein Zuid-Holland Zuid